

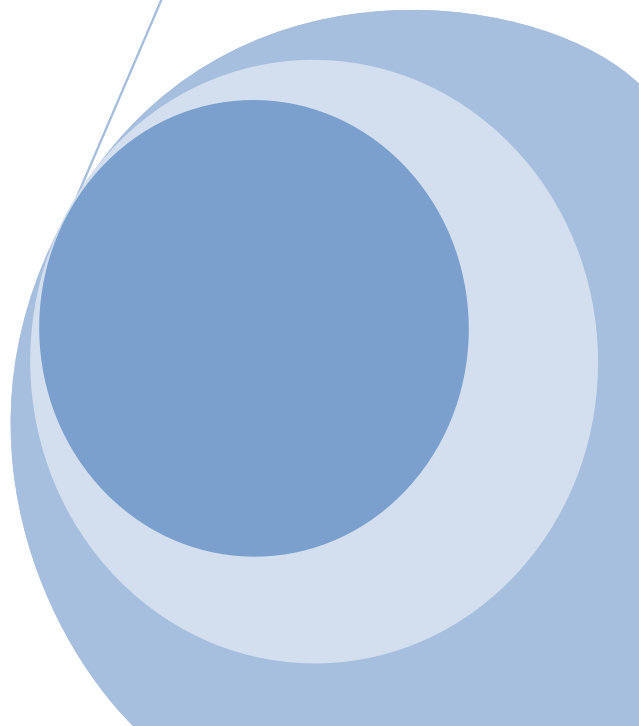
ALFABETYZACJA DOROSŁYCH

od tworzenia radosnego doświadczenia
edukacyjnego do aktywnego obywatelstwa

Wskazówki dla trenera –

Metody Radosnego Uczenia się

Teoria inteligencji wielorakich

1. Inteligencje wielorakie

1.1. Opis metody

Teoria Inteligencji Wielorakich (TIW) Howarda Gardnera (psychologa, profesora neurologii) neguje jednolite widzenie inteligencji, a tym samym koncepcję kształcenia, w której istnieje tylko jeden sposób nauczania, uczenia się i oceniania. W zamian promuje tworzenie środowiska edukacyjnego, które będzie angażowało obydwie półkule mózgowe, a więc będzie odpowiednie dla wszystkich osób uczestniczących w procesie edukacji.

W swej TIW Gardner wymienia inteligencje:

- lingwistyczną,
- matematyczno-logiczną,
- muzyczną,
- przestrzenną,
- kinestetyczną,
- przyrodniczą,
- intra-personalną,
- interpersonalną,
- egzystencjalną.

Zastrzega jednocześnie, że dalsze badania mogą wyróżnić kolejne rodzaje inteligencji.

Główne założenie teorii Howarda Gardnera przyjmują, że:

- Każda osoba posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte w różnym stopniu.
- Tworzą one profil inteligencji niepowtarzalny dla innych jednostek.
- Profile te są dynamiczne i zmieniają się w trakcie rozwoju jednostki.
- Wszystkie inteligencje współpracują ze sobą w różnych konfiguracjach.
- Inteligencje można rozwijać poprzez różnorodne ćwiczenia.
- Rozwojowi inteligencji wielorakich sprzyja także organizacja środowiska edukacyjnego
- i domowego, które zapewnia wielo-inteligentne funkcjonowanie.

Zastosowanie teorii Howarda Gardnera w edukacji wymaga spełnienia kilku warunków:

- określenie profilu inteligencji nauczyciela, aby wyeliminować nieświadome preferowanie metod nauczania zgodnych z jego profilem,
- określenie profilu inteligencji każdej osoby w nauczanej grupie
- dobieranie metod nauczania, uczenia się stosownie do profilu inteligencji każdej osoby,
- zapoznanie osób z ich typem inteligencji, co pozwoli na świadomy dobór metod uczenia się samodzielnego.

TIW ma zastosowanie nie tylko w edukacji ale również w biznesie. Wiele nowoczesnie zarządzanych firm tworzy środowiska pracy wykorzystujące różnorodne inteligencje swoich pracowników. Zamiast zwalniać tych, którzy nie radzą sobie z powierzonymi obowiązkami szukają dla nich zadań, dostosowanych do ich profilu inteligencji.

Uwzględnienie TIW w kształceniu dorosłych i przy zatrudnianiu pracowników w zakładach pracy pozwoliłoby w optymalnym stopniu wykorzystywać potencjał jednostki, gdyż każdą z tych inteligencji może dodatkowo cechować wysoka innowacyjność i kreatywność.

1.2. Przykłady praktycznych ćwiczeń / Wykorzystanie metody w projekcie Alfabetyzacji Dorosłych.

Na początku szkolenia każdy z uczestników wykonał test na rodzaj dominującej u niego inteligencji. (2 osoby - inteligencja interpersonalna, 1 osoba- inteligencja językowa) Pokrótkce zostały omówione te rodzaje i powiedziano jak należy zdobywać wiedzę mając określony typ dominującej inteligencji. Pomogło to uczącym się na skupieniu się na tych drogach pozyskiwania informacji, które w najlepszy sposób pozwalają im na osiągnięcie celu.

Prowadząca omawiała każdy temat w pobliżu osoby z inteligencją językową. Zachęcała do współpracy i uczenie się nawzajem osoby z inteligencją interpersonalną.

2. Teoria ta jest wykorzystywana m.in. do nauki dorosłych języka obcego w szkołach Colina Rose.

3. „...INTELIGENCJE WIELORAKIE - w jaki sposób Ty uczysz się najłatwiej?

W powszechnym mniemaniu do odnoszenia życiowych i zawodowych sukcesów konieczny jest wysoki „iloraz inteligencji”, czyli IQ. Jednakże kilkanaście lat temu profesor pedagogiki Uniwersytetu Harvarda, Howard Gardner, zwrócił uwagę na fakt, że sukcesy takie często odnoszą ludzie o zupełnie przeciętnym IQ.

Badając następnie rozumienie inteligencji w różnych kulturach, doszedł do wniosku, że inteligencja przejawia się w różnych formach, zaś wskaźnik IQ mierzy tylko jeden z nich. Inteligencja więc to dużo więcej, niż tylko sprawność matematyczno-logiczna, która przydaje się do rozwiązywania klasycznych „testów na inteligencję”. Howard Gardner wyróżnił aż osiem typów inteligencji i uznał, iż każdy człowiek reprezentuje inną ich kombinację.

Jeśli osoba ma wrodzoną, wysoko rozwiniętą inteligencję np. matematyczno-logiczną i lingwistyczną, zapewne z łatwością będzie prymusem w szkole. Właśnie te inteligencje premiuje system edukacji i one dominują w środowiskach nauczycielskich. Jeśli człowiek akurat te inteligencje ma mniej rozwinięte, może mieć problemy w szkole i zapewne szybko uwierzy, że jest „mało zdolny”. Tymczasem może być np. osobą z wysoką inteligencją kinestetyczną, czyli ruchową. Z łatwością będzie górować w sporcie i bez trudu nauczy się tańczyć. Bez wysokiej inteligencji lingwistycznej nie dostanie jednak dobrych ocen z polskiego.

Metoda Colina Rose umożliwia każdemu łatwe uczenie się języka dzięki dostosowaniu sposobu podawania materiału do typu inteligencji, czy mówiąc prościej, do osobistych preferencji w sposobie uczenia się.....”

(<http://www.szybkiangielski.pl/o-metodzie/opis-metody/>)

Konkretne przykłady ćwiczeń i rozwijania danych inteligencji na przykładzie dziecka:

Inteligencja lingwistyczna: dziecko, u którego ta sfera jest dobrze wykształcona, charakteryzuje się wyczuleniem na słowo. Chętnie i dużo mówi, z radością czyta, uwielbia słuchać bajek i samodzielnie wymyśla własne, chętnie deklamuje. Inteligencja lingwistyczna to wrażliwość na język, ale także umiejętność jego wykorzystywania dla osiągnięcia celów - w negocjacjach czy dyskusjach.

- podsuwaj dziecku rebusy, łamigłówki, krzyżówki, quizy, scrabble

- czytajcie wspólnie, zachęcaj do samodzielnego czytania
- wyrób w dziecku nawyk zaglądania do słownika
- opowiadajcie wspólnie bajki
- twórzcie razem wiersze, rymowane zagadki
- dyskutujcie o wszystkim, co wspólnie robicie, oglądacie, czytacie
- zadawaj dziecku pytania
- zachęcaj do prowadzenia pamiętnika
- zachęcaj do uczenia się wierszyków na pamięć
- śpiewajcie
- Inteligencja logiczna

Inteligencja logiczna, zwana też matematyczną, to umiłowanie porządku, reguł, schematów. Osoby, u których obserwujemy dobrze rozwinięty ten typ inteligencji, przestrzegają instrukcji, świetnie rozumieją tok przyczynowo-skutkowy, są doskonałymi dyskutantami (zbierają argumenty, stawiają hipotezy). Żyją też według planu i wszelkie odstępstwa od norm są dla nich denerwujące.

Jak możesz ją rozwijać?

- podsuwaj dziecku łamigłówki i gry „ze wzorem”
- twórzcie rzeczy wg instrukcji
- grajcie w szachy, warcaby, kółko i krzyżyk, statki, gry planszowe
- planujcie (wakacje, najbliższy rok)
- proś dziecko, by argumentowało swoje decyzje, zachowania
- proś o wskazywanie wad i zalet, słabych i mocnych stron (np. obejrzanego filmu)
- twórzcie własne szyfry

Inteligencja muzyczna

To nie tylko wyczulenie na dźwięki - wystukiwanie rytmu, podśpiewywanie i ogólne zainteresowanie muzyką. Człowiek z dobrze rozwiniętą inteligencją muzyczną potrafi dostrzegać dźwięki fałszywe, a także odtworzyć pierwszy raz usłyszaną melodię.

Jak możesz ją rozwijać?

- dbaj o akcent i intonację w swoich wypowiedziach
- rymujcie
- śpiewajcie piosenki
- zwracaj uwagę na dźwięki, które was otaczają
- zachęcaj dziecko do nagrywania dźwięków
- poproś o dobieranie muzyki do wiersza, opowiadania
- wspólnie koncertujcie (cymbałki, bębenek, trójkąt - jeśli nie potraficie grać na instrumentach)
- dbaj o kontakt dziecka z muzyką (różnymi jej stylami)

Inteligencja przestrzenna

Inteligencja przestrzenna to umiejętność konstruowania, a także orientowania się w przestrzeni. Dzieci z rozwiniętą inteligencją przestrzenną budują fantastyczne konstrukcje z klocków, potrafią dość łatwo odtworzyć drogę, którą szły pierwszy raz.

Jak możesz ją rozwijać?

- rysujcie, projektujcie, modelujcie, szyjcie
- sklejać modele
- układajcie układanki
- bawcie się klockami

- czytajcie mapy (podaruj maluchowi kompas, mapkę terenową), twórzcie własne mapy
- bawcie się w podchody, szukajcie skarbów
- poproś dziecko o pilotowanie w czasie wycieczki

Inteligencja kinestetyczna

Bywa mylona z ADHD, ponieważ dziecko z rozwiniętą inteligencją kinestetyczną jest wyjątkowo ruchliwe. Są sprawne fizycznie, dość łatwo przychodzi im wykonywanie ćwiczeń. Chętnie tańczą, skaczą, biegają.

Jak możesz ją rozwijać?

- grajcie w pokazywanie na migi (przysłowia, tytuły filmów, książek)
- uprawiajcie wspólnie sporty (biegi, jazda na rowerze, rolkach, pływanie, tenis)
- tańczcie, twórzcie choreografie
- zachęcaj dziecko, by grało, robiło przedstawienia
- zachęcaj dziecko do brania udziału w zajęciach artystycznych (rzeźbienie, modelowanie)

Inteligencja interpersonalna

To osoby wrażliwe na drugiego. Najchętniej i najszybciej uczą się w kontakcie z drugim dzieckiem. Potrafią iść na kompromisy, negocjować oraz wyczuć intencje innych. Doskonale sprawdzają się jako przywódcy, przewodniczący. Potrafią zorganizować pracę większej grupie, zarządzać nią. Są przy tym asertywne.

Jak możesz ją rozwijać?

- nazywajcie uczucia, które odmalowują się na twarzach postaci w książkach, gazetach
- słuchaj z uwagą i zachęcaj do tego dziecko
- czyni dziecko odpowiedzialnym za różne domowe sprawy, przekaz mu jakieś obowiązki
- dyskutujcie o ważnych rodzinnych kwestiach, wypracowujcie kompromisy, zwracajcie przy tym uwagę na odczucia każdego z dyskutujących
- dbajcie o rodzinne rytuały (np. wspólne spożywanie posiłków)
- dbaj, by twoje dziecko miało rówieśników, zapraszaj ich do waszego domu
- dzielcie się przeżyciami całego dnia (np. po kolacji)

Inteligencja intra-personalna

Dziecko z rozwiniętą inteligencją intra-personalną dobrze ocenia sytuację, zna swoje słabe i mocne strony. Jest odpowiedzialne, ale też nie waha się podjąć ryzyka, jeśli widzi w nim dla siebie szansę. Potrafi zadbać o własny rozwój.

Jak możesz ją rozwijać?

- bądź przykładem - stawiaj sobie cele i je realizuj
- wspólnie wyciągajcie konstruktywne wnioski z popełnionych przez dziecko błędów (nie karz dziecka za błędy!!!)
- nie krytykuj
- respektuj opinię dziecka
- dyskutuj z dzieckiem o sprawach, które mają wymiar moralny/etyczny

Inteligencja naturalistyczna

Osoby z inteligencją przyrodniczą uwielbiają kopać w ziemi, przebywać na powietrzu, otaczać się naturą i zwierzętami. Wszystko rośnie im w rękach, ponieważ instynktownie wiedzą, jak dbać o środowisko. Są też wrażliwe na ekologię

Jak możesz ją rozwijać?

- spacerujcie o każdej porze roku
- zwracaj uwagę na pogodę, znaki wskazujące na jej zmianę
- badajcie nocne niebo
- żeglujcie
- róbcie zielniki
- sadźcie zioła, uprawiajcie grządkę lub chociaż kwiaty na balkonie
- dokarmiajcie zwierzęta
- podaruj dziecku zwierzątko, za które będzie odpowiedzialne
- podaruj dziecku lupę, szkło
- oglądajcie programy przyrodnicze
- wyjeżdżajcie na wieś
- odwiedzajcie zoo

(<http://www.benc.pl/czytelnia/348/teoria-wielorakich-inteligencji-howarda-gardnera/>)

1.3. Czego się nauczyliśmy podczas używania tej metody / Rekomendacje

Uważam, że zastosowanie tej teorii w praktyce jest bardzo wymagające ze strony nauczyciela.

Musi być on bardzo uważny, prowadzić wykład w sposób bardzo zindywidualizowany. Słuchać uważnie opinii swoich studentów. Najlepiej stosować tą metodę w małych grupach.

1.4 Źródła / Bibliografia

<http://infed.org/mobi/howard-gardner-multiple-intelligences-and-education/>

<http://www.thirteen.org/edonline/concept2class/mi/index.html>

http://www.brainyquote.com/quotes/authors/h/howard_gardner.html

<http://psychology.about.com/library/quiz/bl-mi-quiz.htm>

CREATIVE TOOLKIT

Inteligencje wielorakie

Autor

Renata Woron - trener

FUNDACJA EDUKACJI I KULTURY IM. STANISŁAWA MICHALSKIEGO

Tenczynek, Ul. Na Grobli 42

32-065 Krzeszowice

Poland

rw.michalsky@gmail.com

Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”.

Publikacja powstała w wyniku projektu zrealizowanego przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autora.

Komisja Europejska ani Narodowa Agencja nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną ani za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.

© Adult Literacy Partnership, 2015

